

JM

19.12.2008

119/62/2008

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto

Oikeusministeriön kysely yhdistyslain tarkistamisesta OM18/41/2006

Yhdistyslain tarkistaminen

Akavan lausunnon pääkohdat lyhyesti

- Valmisteluryhmässä oli edustettuna vain suppea yhdistystoiminnan tuntemus
- Teknisten apuvälineiden käyttö ja etäosallistuminen on kannatettavaa
- Off-line etäosallistuminen toisi ongelmia
- Kaikissa yhdistyksissä on säilytettävä tilien ja hallinnon tarkastus
- Toimeenpanevasta johtajasta ei pidä säätää yhdistyslaissa

Yleisiä huomioita

Oikeusministeriö on pyytänyt Akava ry:n lausuntoa yhdistyslain tarkistamisesta. Lausuntokierros on järjestetty verkossa monivalintakysymyksiä sisältävän lomakkeen muodossa. Akava pitää sähköisten menettelyiden lisäämistä kannatettavana, mutta toteaa, että sähköinen lausuntomenettely vaatii vielä paljon kehittämistä ollakseen toimiva ja lausunnonantajan kannalta käyttöystävällinen. Nyt käytössä oleva lomake on pitkä ja hankala. Lomakkeen täyttäminen vie paljon enemmän aikaa kuin normaalin lausunnon kirjoittaminen ja lomakemuotoisen lausunnon arkistointi lausunnonantajan puolella on hankalaa. Tästä syystä Akava on päättänyt käyttää kyseistä lausuntolomaketta vain perustietojen antamiseen ja toimittaa asiasisältöä koskevan lausunnon perinteisellä menetelmällä.

Akava on pettynyt yhdistyslain valmisteluprosessiin. Valmistelu on ollut hyvin virkamiesvetoista ja valmistelutyöryhmän kokoonpano oli erittäin suppea. Esimerkiksi työmarkkinajärjestöillä ei ollut edustusta valmistelutyöryhmässä, vaikka ne ovat erittäin suuria toimijoita yhdistyskentässä. Seurantaryhmässä esitetyillä näkemyksillä ei ole ollut vaikutusta valmistelutyöryhmän esityksiin. Valmistelusta paistaa läpi puutteellinen yhdistystoiminnan tuntemus.

Teknisten apuvälineiden käyttö

Akava pitää teknisten apuvälineiden käytön ja etäosallistumisen mahdollisuuden laajentamista kannatettavana. On hyvä, että jäsen- ja liittoäänestykseen tai yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukseen kokouksen aikana voidaan osallistua myös sähköisesti, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään. Etäosallistuminen olisi käyttökelpoinen vaihtoehto perinteisen kokousosallistumisen rinnalla.

Etäosallistuminen ns. off line –tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen on kuitenkin ongelmallista, koska silloin yhdistyksen kokoukselle tyypilliseen vuorovaikutukseen ja mielipiteiden vaihtoon ei ole mahdollisuutta. Tilanteet ja ehdotukset voivat muuttua kokouksen aikana ja niitä on vaikea ennakoida etukäteen. Kokousta ennen ja jälkeen tapahtuvassa etäosallistumisessa ongelmaksi saattaa muodostua myös sen määrittely,

koska kokous päättyy ja milloin päätöksenteko on saatu loppuun. Akava katsoo, että jatkovalmistelussa etäosallistumisen pykälien muotoilua tulisi vielä tarkastella näistä lähtökohdista käsin.

Päätöksen tekeminen kokousta pitämättä

Ehdotuksen mukaan yhdistyslain 17 §:ään lisättäisiin uusi momentti, jossa säänneltäisiin yhdistyksen päätöksenteosta kokousta pitämättä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan päätöksiä on nykyisinkin voinut tehdä kokousta pitämättä. Tähän liittyy kuitenkin oikeudellisia ongelmia, joita tämä pykälä ei poistaisi. Voidaan kysyä, onko laissa tarpeen edistää tällaista epävarmaa päätöksentekotapaa.

Toiminnantarkastus

Akava pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä säilytetään jonkunlainen tilien ja hallinnon tarkastus, eikä tarkastuksesta pidä voida luopua säännöillä. Tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on vielä selvítettävä se, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä pitäisi asettaa.

Akava katsoo, että toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tarvitse olla kovin yksityiskohtaista. Ei ehkä ole tarpeen säätää kelpoisuudesta tai siitä, miten lääninhallitus voi valita toiminnantarkastajan tai toiminnantarkastajan läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta. Nämä tuskin aiheuttavat käytännössä ongelmia.

Siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa niin, että ennen lainuudistuksen voimaantuloa yhdistyksen säännöissä olevien tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevien määräyksien katsottaisiin koskevan toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajia, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa ja jos yhdistys muuttaa tältä osin sääntöjään, ne on muutettava uudistuneen lain mukaisiksi.

Toimeenpaneva johtaja

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännöksiä uudesta päivittäistä hallintoa johtavasta toimielimestä, toimeenpanevesta johtajasta, joka siis vastaisi osakeyhtiölain toimitusjohtajaa. Akava kummeksuu oikeusministeriön suurta innostusta lähentää yhdistyslakia osakeyhtiölain suuntaan. Yhdistystoiminnan aatteellinen luonne huomioon ottaen tällainen osakeyhtiölain kopioiminen ei ole perusteltua.

Uudistusta valmisteltaessa on perusteltu toimeenpanevan johtajan sääntelyä vastuu ja toimivaltakysymyksillä. Akavan mielestä vahingonkorvauskysymyksen merkitystä ei pidä liioitella, sillä vahingonkorvausvastuu aiheutuu erittäin harvoin yhdistyksen hallituksen jäsenelle. Uudistus ei myöskään vaikuta hallituksen tehtäväkuvaan. Nykyisinkin hallitus voi määritellä toimivan johdon tehtävät ja valtuudet haluamallaan tavalla. Tähän ei tarvita lainuudistusta.

Merkittävin asia on kuitenkin se, että uudistus merkitsisi muutosta johtavan toimihenkilön työoikeudellisessa asemassa, koska toimeenpanevan johtajan katsottaisiin jäävän työlainsäädännön ulkopuolelle. Tätä kautta sääntely toisi yhdistyspuolelle ne samat ongelmat, joita Akava on yrittänyt korjata yhtiöpuolella ns. palkkatoimitusjohtajien osalta. Akava katsoo, että toimeenpanevan johtajan sääntelystä aiheutuisi enemmän haittaa kuin hyötyä. Lakiehdotuksesta tulisi siksi poistaa kaikki ne kohdat, jotka johtuvat toimeenpanevaa johtajaa koskevasta sääntelystä.

Ehdotuksen myöhemmin selvitettävistä asioista

Akava ei vastusta työryhmän ehdotuksia, joiden mukaan myöhemmin selvitetään muutostarpeita yhdistyksen rekisteröintikielen, puolueen jäsenyhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimuksen ja yhdistysten sulautumisen osalta.

Akava ry

Matti Viljanen
puheenjohtaja

Markku Lemmetty
johtaja